

LA ROCA
del **VALLÈS**
DESAPAREGUDA

GERMANS ROIG / ANC - ARXIU ALBERT BASTARDES

LA ROCA *del* VALLÈS DESAPAREGUDA

Santi Blasco - Jordi Indiano

Ajuntament de
la Roca del Vallès

LA ROCA del VALLÈS DESAPAREGUDA

Col·lecció Catalunya Desapareguda

Primera edició: febrer del 2023

© dels textos: Jordi Indiano Navarrete

© dels textos: Santi Blasco Mesas

© del pròleg: Manel Pasamonte i Mirabet

© de les fotografies: diversos autors

© de l'edició: Editorial Efadós

© de la col·lecció Catalunya Desapareguda: Editorial Efadós

EDITORIAL EFADÓS

Carrer d'Edison, 3 - Nau A
Polígon industrial Les Torrenteres
08754 El Papiol (Baix Llobregat)
Telèfon 93 673 12 12
efados@efados.cat
www.efados.cat

Idea original, disseny i fotocomposició:

Editorial Efadós

Col·laboració:

Ajuntament de la Roca del Vallès
Arxiu Municipal de la Roca del Vallès

Amb el suport de:

Assessorament lingüístic:

M. Neus Doncel Saumell

Fotografia de la portada:

Josep Estapé / Fons Josep Estapé

Acrònims:

AFCEC (Arxiu fotogràfic del Centre Excursionista de Catalunya)

ANC (Arxiu Nacional de Catalunya)

ICGC (Institut Cartogràfic i Geològic de Catalunya)

@catalunyadesapareguda @efados

@catalunyades @efados

@catalunyadesapareguda @Editorial Efadós

ISBN 978-84-19239-69-3

DL B-1758-2023

Imprès a Catalunya

Tota forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra només pot ser realitzada amb l'autorització dels seus titulars, salvant l'excepció prevista per la llei. Si necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta obra, dirigiu-vos a CEDRO (Centre Espanyol de Drets Reprogràfics) - www.cedro.org

Índex

Pàg. 6

PRÒLEG

La Roca, imatges per al record

Pàg. 8

INTRODUCCIÓ

Un viatge a través del temps

Pàg. 14

EL NUCLI PRIMIGENI DE LA ROCA

De poble a vila

Pàg. 62

CREIXEMENT URBÀ

Els anys del canvi

Pàg. 130

L'ENTORN

Muntanyes, riu i fonts

Pàg. 184

ÍNDEX ALFABÈTIC

Pròleg

LA ROCA, IMATGES PER AL RECORD

Manel Pasamonte i Mirabet, historiador

Quan els autors d'aquest llibre em van demanar d'escriure el pròleg, van explicar-me de què anava el seu projecte i em va agradar. En coneixia, de fa molts anys, un d'ells i sabia de la seva constant recerca. Així que vaig acceptar l'encàrrec. Però no va ser fins passats uns dies que van venir a veure'm i em van ensenyar l'esborrany i les fotografies que havien recollit per confeccionar-lo.

Aleshores em va entusiasmar la proposta. I vaig pensar: un llibre d'imatges del poble de la Roca, fet amb un recull de fotografies del poble fetes per gent del poble

i escrit amb mans del poble; com a historiador que soc, no en podia restar al marge.

És una història recent amb moltes fotografies acompanyades d'uns quants textos escrits però molt aclaridors del que mostren. S'ha vigilat molt la toponímia, amb petites mencions al que expliquen les mateixes persones, que, en no pas pocs casos, han rebuscat en els seus propis arxius, fotografies, anècdotes i, fins i tot, en la seva pròpia història. Aquest llibre no és solament dels autors. És de tothom que, d'una manera o d'una altra, ha col·laborat a fer-lo i que després el sentiran seu. D'aquesta manera es fa la història de cada dia i la del futur.

Evidentment, això no seria possible sense les hores de recerca d'imatges i d'informació que han fet els autors, de vegades, porta per porta, buscant, sempre que ha estat possible, la proximitat dels protagonistes, homes, dones, masies, racons i paisatges que dibuixen el patrimoni cultural de la Roca del Vallès.

Quan vaig arribar al poble, ara fa més de seixanta anys, el primer que em van ensenyar va ser els dòlmens, el poblat iber, l'església... La resta la vaig anar coneixent amb l'ajuda de roquerols grans i més joves, i si aleshores hagués tingut a l'abast un llibre com aquest, hauria estat molt més fàcil. Així que, ara que en podeu gaudir, us pot servir per conèixer millor el poble i, d'aquesta manera, estimar-lo més.

Per això vull fer un agraïment a tots els que han participat en el fet que aquest llibre veïés la llum.

AUTORIA DESCONEGUDA / Fons CAN MATAS

Introducció

UN VIATGE A TRAVÉS DEL TEMPS

Jordi Indiano, historiador, i Santi Blasco, investigador local

L'origen actual de la Roca cal situar-lo al llarg de la baixa edat mitjana, quan al voltant del castell i de l'església es va anar configurant una trama urbanística que tingué els carrers Major i de Dalt com a epicentre. Santa Agnès i Vallderiolf també tingueren una evolució paral·lela, tot i ser nuclis molt més petits.

Aquest llibre ens dona la possibilitat de fer un viatge en el temps i en el record. Un viatge que s'inicia cronològicament a les primeres dècades del segle xx, quan la Roca era encara una vila agrícola, aliena a les profundes transformacions socials

i urbanístiques de mitjan segle xx, i que culmina als anys setanta amb una vila transformada i adaptada als nous temps. Un recorregut per la nostra història més recent que, per mitjà de la fotografia, reivindica aquells espais i tradicions que avui són només un record, però que romanen arrelats a la nostra memòria col·lectiva. Un llibre per recordar, per descobrir i per reviuire un passat no gaire llunyà: el passat dels nostres pares i dels nostres avis.

Per mitjà del fil conductor de les imatges recordarem les feines al camp, participarem de l'alegria de les festes populars a la plaça, de les cerimònies religioses i d'aquelles processons solemnes de Corpus, assistirem a la transformació i al creixement de molts carrers, serem testimonis

15 - LA ROCA. Vista desde les Roquetes

JOSEP ESTAPÉ / Fons JOSEP ESTAPÉ

BOSC DE ROCATOMBA

A la pàgina anterior, vista general del castell i del seu entorn durant la primera meitat del segle xx. Als seus peus es distingeix l'antiga masoveria del castell. En primer pla apareixen una noia asseguda sobre una roca i un noi enfilat dalt d'un pi.

CAN PLANES

Façana de l'entrada principal de can Planes. En destaca un arc de mig punt adovellat decorant la porta d'entrada i un rellotge de sol entre les dues finestres de la primera planta. Al costat de la porta apareixen uns nens mentre que en primer pla una truja alleta els seus garrins.

LLUÍS BONET I GARI / AFCEC - Fons ESTUDI DE LA MASIA CATALANA

del dia a dia de diferents generacions de roquerols que, amb esforç i amb il·lusió, foren capaços de transformar la petita vila rural de la Roca en una ciutat moderna.

Aquest llibre, fet a quatre mans, ha representat, des d'un bon principi, un repte engrescador que ens hem pres amb la màxima dedicació i il·lusió. Han estat nombroses les persones que ens han animat a tirar endavant aquest projecte. D'altres fins i tot ens han ajudat a contextualitzar alguna imatge i els estem molt agraïts.

La feina feta pels membres del Grup d'Opinió Céllecs, que els darrers anys s'han dedicat a recuperar fotografies que les famílies poguessin tenir a casa seva, ens ha servit de base per iniciar aquest projecte. És per això que els volem agrair la seva aportació. Amb aquest llibre també volem valorar, per a les generacions més joves, l'enorme patrimoni del qual gaudeix el municipi, i que prenguin consciència de la seva preservació i que s'estimin tant el poble com els seus pares o avis han fet abans que ells.

Sense iniciatives com la de l'Editorial Efadós, la feina de recuperar la memòria visual de molts pobles i ciutats difícilment podria veure la llum. Per tant, també ens cal agrair a l'editorial el fet que la Roca sigui un més dels municipis que han pogut recuperar una part del seu passat amb aquesta iniciativa.

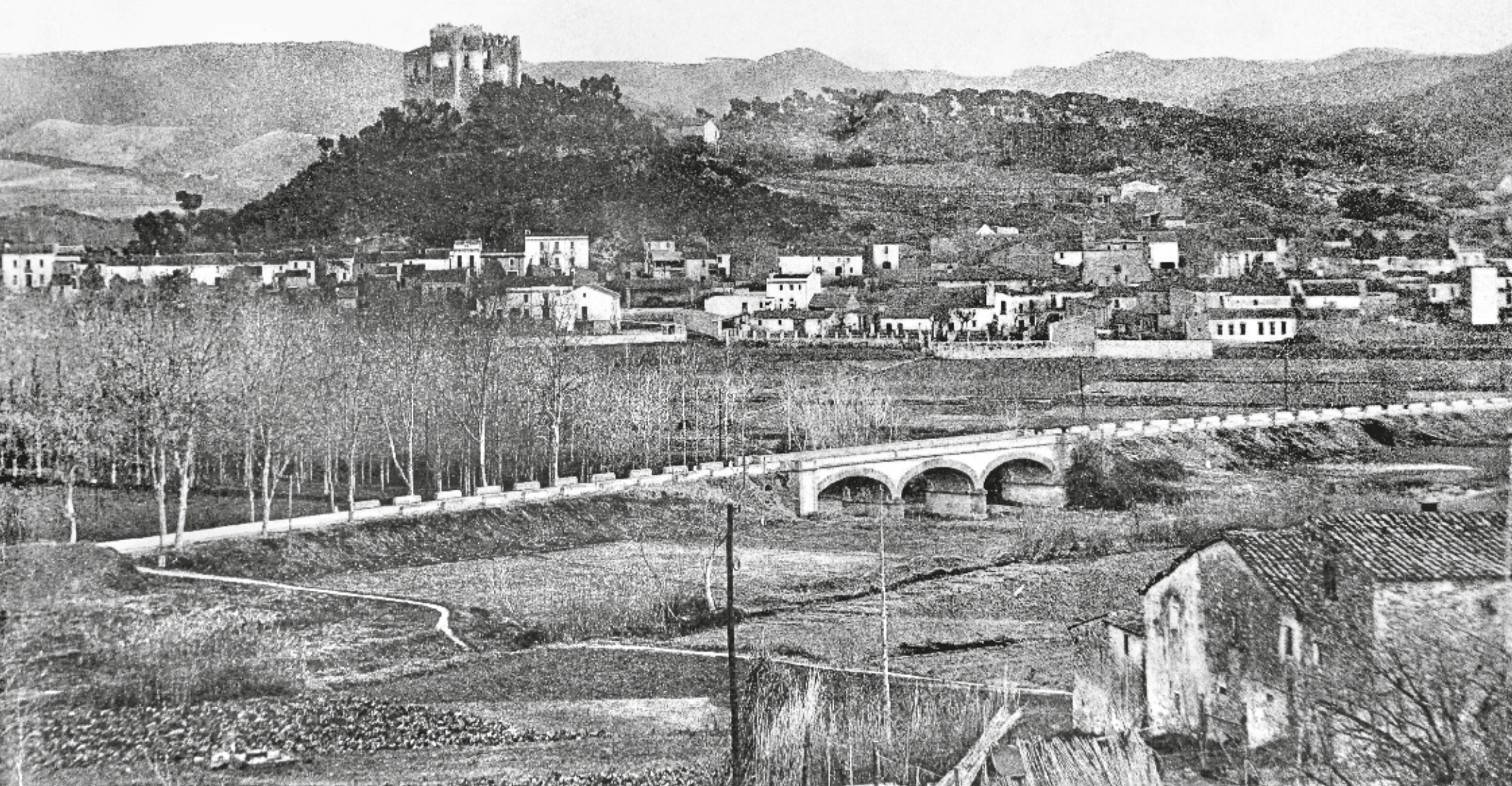
Per raons d'espai, moltes imatges no han pogut ser incloses en aquest volum. Qui sap si el futur ens brindarà una nova oportunitat de donar llum a les que ara han quedat guardades en un calaix.

Tant de bo el llibre també serveixi perquè les diferents generacions de roquerols i roqueroles puguin entre elles intercanviar experiències de vida que facin més ric el diàleg entre generacions! Perquè *La Roca del Vallès desapareguda* és un viatge al passat en què la fotografia és l'element essencial i del qual els roquerols, els d'ahir i els d'avui, a partir del fil conductor de les imatges, són els veritables protagonistes.

VISTA ÀERIA

Imatge aèria del nucli de la Roca en què s'aprecia la seva forma allargassada dividida per la carretera de Granollers i l'actual carrer de Catalunya o carretera de Barcelona. Entre el nucli urbà i el riu Mogent trobem una multitud de parcel·les de mida diversa dedicades al conreu abans de l'arribada de les primeres fàbriques als anys seixanta. Al fons s'observa el recorregut del riu al seu pas pels peus del castell, mentre que al centre de la imatge s'aprecia l'església de Sant Sadurní. Altres municipis de l'entorn s'han desenvolupat al llarg dels anys a partir d'una estructura més concèntrica.

EL NUCLI PRIMIGENI DE LA ROCA

De poble a vila

La formació del nucli antic ve determinada tant pel castell de la Roca, documentat des del segle XI, com per la construcció de l'església parroquial de Sant Sadurní, fundada al segle X i engrandida i renovada a mitjan segle XVI. L'atorgament del títol de carrer de Barcelona als nuclis de la Roca, Santa Agnès i Valldoriolf l'any 1385 va significar un pas endavant per als seus habitants en la mesura que van poder disposar de tots els privilegis i llibertats dels quals gaudien els veïns de Barcelona. La gran transformació del nucli s'originà a partir de la venda del castell per part del rei Martí I a Ramon Torrelles l'any 1405. El nou propietari va obtenir un permís reial que permeté celebrar un mercat setmanal tots els dimecres. Aquest fet provocà un increment molt gran de població, atès que molta gent dedicada a oficis diversos s'instal·là al municipi i, a part, també es crearen tres hostals per allotjar viatgers. Entorn d'aquest mercat s'anaren construint els edificis que a la llarga conformaren el carrer Major, el carrer de Dalt, el carrer de l'Església i el carrer Taloner.